

Список використаної літератури:

1. Закон і справедливість. Результати діяльності у 2016 році // Вісник прокуратури. — 2017. — № 2. — С. 7–13.
2. Наулік Н. Захист прокурором інтересів держави в умовах конституційних змін / Н. Наулік, О. Казак // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. — 2016. — № 4(12). — С. 138–145 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/12-2016/naulik.pdf>
3. Руденко М. Модель представницької функції прокуратури у контексті нових конституційних змін (щодо правосуддя) / М. Руденко // Вісник Національної академії прокуратури України. — 2016. — № 4. — С. 30–35.

ПИТОМЕЦЬ А. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових та правоохоронних органів, адвокат,
Голова Комітету по роботі з молодими адвокатами
Ради адвокатів Одеської області

ВИКОРИСТАННЯ АДВОКАТОМ СПІРНИХ ПОЛОЖЕНЬ КПК УКРАЇНИ НА КОРИСТЬ ПОЗИЦІЇ ЗАХИСТУ

На перший погляд положення КПК України є достатньо зрозумілими і не двозначними, однак, на практиці можуть виникати ситуації щодо неоднозначного застосування вказаних положень. Тому в процесі адвокатської діяльності було б професійно неправильно не виявляти й не застосовувати недосконалі положення КПК України для захисту.

Особливу увагу хотілося б звернути положенням КПК України щодо обов'язку суду роз'яснити обвинуваченому суть обвинувачення. Частина 1 ст. 348 КПК України встановлює, що після оголошення обвинувачення головуючий встановлює особу обвинуваченого, з'ясовуючи його прізвище, ім'я, по батькові, місце і дату народження, місце проживання, заняття та сімейний стан, роз'яснює йому суть обвинувачення і запитує, чи зрозуміле воно йому, чи визнає він себе винним і чи бажає давати показання [1].

Дивно те, що законодавець не зазначив, яким чином суд має роз'яснювати суть обвинувачення, що має робити суд, якщо обвинувачення особі незрозуміле або обвинувачений взагалі не відповідає на це питання суду.

Проте без виконання такого формального обов'язку (роз'яснення суті обвинувачення) суд позбавлений можливості рухатись далі в процесі. Адже п. 1 ч. 3 ст. 42 КПК України встановлює, що обвинувачений має право знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його

підозрюють, обвинувачують. У свою чергу, неконкретність і незрозумілість обвинувачення є порушенням п. «а» ч. 3 ст. 6 ЄКПЛ, а також права на захист.

Через незрозуміння суті обвинувачення, особа не може реалізувати такі права, як давати пояснення, покази з приводу обвинувачення (п. 5 ч. 3 ст. 42 КПК України), надавати чи не надавати докази (п. 2 ч. 4 ст. 42 КПК України) тощо.

Також виникає питання, чому законодавець поклав функцію роз'яснення обвинувачення на суд, а не на сторону обвинувачення. Адже дане положення не відповідає вимогам рівності сторін і змагальності процесу.

Існує положення ч. 1 ст. 348 КПК України дає підстави адвокату використовувати його на користь позиції захисту. Бо якщо за таких умов судпродовжує вести процес, це надає можливість заявляти про порушення права на захист і належну правову процедуру.

Які в такому випадку у суду є інші можливі шляхи дій, у КПК України чітко не зазначено.

Також хотілось би відзначити положення щодо роз'яснення обвинуваченому права на суд присяжних. Так, ст. 384 КПК України визначено, що прокурор, суд зобов'язані роз'яснити обвинуваченому у вчиненні злочину, за який передбачено покарання у вигляді довічного позбавлення волі, можливість та особливості розгляду кримінального провадження стосовно нього судом присяжних. При цьому письмове роз'яснення прокурора додається до обвинувального акта і реєстру матеріалів досудового розслідування, які передаються до суду. Суд також зобов'язаний роз'яснити право на розгляд справи судом присяжних під час підготовчого судового засідання та у разі, якщо обвинувачений заявить таке клопотання, призначити кримінальне провадження до розгляду саме таким складом суду.

Інформування обвинуваченого про можливість розгляду кримінального провадження щодо нього судом присяжних ще до початку судового розгляду надасть йому можливість підготуватись до реалізації такого права і його рішення з цього питання буде виваженим та обґрунтованим. Тільки у такому випадку будуть дотримані засади кримінального провадження, в тому числі й забезпечення права на захист, а судовий розгляд буде справедливим.

Але як показує практика, прокурори не завжди роз'яснюють обвинуваченому можливість та особливості розгляду кримінального провадження стосовно нього судом присяжних та не долучають відповідне письмове роз'яснення до обвинувального акта і реєстру матеріалів досудового розслідування [2].

Суд першої інстанції в ході провадження не тільки не виправляє ці недоліки, але й сам припускається порушення вимог ч.ч. 1 та 2 ст. 384 КПК України.

Тому адвокат, керуючись Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і положеннями КПК України, повинен використовувати їх для захисту своїх клієнтів.

Право на суд присяжних обвинуваченого у вчиненні злочину, за яке передбачено покарання у вигляді довічного позбавлення волі, повинно міститись у переліку прав обвинуваченого, які закріплені у письмовій пам'ятці про права та обов'язки.

Порушення такого права свідчить про невиконання прокурором, судом вимог ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, яка гарантує право кожного на розгляд його справи в порядку кримінального провадження судом, утвореним відповідно до закону, і є порушенням права на розгляд його справи судом, визначеним законом [3].

Невиконання прокурором вимог ст. 384 КПК України, в силу вимог п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України, є підставою для повернення обвинувального акта прокуророві. Невиконання судом під час підготовчого судового засідання вимог ст. 384 КПК України є безумовною підставою для скасування судових рішень вищими судами.

Очевидно, що зазначені спірні положення КПК України мають бути врегульовані більш чітко. Поки цього не сталося, такі суперечності мають бути використані стороною захисту.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України // Офіц. вісник України. — 2012. — № 37. — Ст. 1370.
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 червня 2015 року// Справа № 5-111кц15 [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/132BFE5EC4308D87C2257E7E0024EB17](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/132BFE5EC4308D87C2257E7E0024EB17)
3. Подковенко Т.О. Стандарти справедливого суду відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод / Т.О. Подковенко // Право і суспільство. — 2016. — № 1- 1. — С. 30–35.